
DANI I NOĆI MUZEJA U GRADU BEZ MUZEJA

OSVRT IZ PERSPEKTIVE PRIJATELJA BAŠTINE U IVANIĆ GRADU

VIDA PUST ŠKRGULJA □ Prijatelji baštine – AMICI HEREDITATIS □ Ivanić Grad

Ivanić Grad kao jedno od središta Zagrebačke županije naselje je zanimljive povijesti, dokumentirane već od kasnoga srednjeg vijeka, kroz cijelu povijest povezano s brojnim okolnim naseljima urbanog ili ruralnog tipa.

Posebno važna razdoblja povijesti Ivanić Grada jesu doba Vojne krajine, s nikad pokorenom renesansnom utvrdom na mjestu današnjega gradskog parka; razvoj civilnog naselja uz Tvrđu - razvoj obrtništva, školstva (prva škola u Ivanić-Tvrđi osnovana je 1750.); razvoj Ivanić Grada u gradsko naselje tijekom 19. i početkom 20. st.; otkriće nafte i zemnog plina - razvoj Ivanić Grada u moderni grad i središte naftne industrije tijekom druge polovice 20. st.

Kao muzeološki vrijednu baštinu šireg područja Ivanić Grada valja istaknuti tradicijsko pučko stvaralaštvo - etnografiku baštinu: tradicijsko graditeljstvo, uzgoj i preradu lana, tradicijski život ruralnih područja - poljoprivredu i seosko gospodarstvo, narodne nošnje i pučke običaje posavsko-moslavačkog kraja; tradiciju obrtništva (dokumentacija Prijatelja baštine uz izložbu *Obrtnici starog Ivanića*); tradiciju sporta (Stjepan Grgac - najbolji hrvatski biciklist svih vremena); tradiciju kulture (više od 150 godina gradske knjižnice, glazbena tradicija, POU...); tradiciju vatrogastva (Gjuro Stjepan Deželić - otac hrvatskog vatrogastva); znamenite stanovnike Ivanić Grada, među kojima su Stjepan Basariček - začetnik hrvatske pedagogije, Andrija Blašković - isusovac, povjesničar i arheolog, Gjuro Stjepan Deželić - književnik, zagrebački senator, utemeljitelj hrvatskog vatrogastva, Đuro Kundek - gradonačelnik i narodni dobrotvor, Josip Kundek - misionar u Americi i pisac, dr. Josip Juraj Posilović - zagrebački nadbiskup, veliki donator rodnom Ivanić Gradu; Ivan Švear - svećenik, autor prve hrvatske povijesti na hrvatskom jeziku (*Ogledalo Iliruma*).

Zemljopisni profil šireg zaleđa grada definira pretežito ruralno ravničarsko područje (s razvijenim ratarstvom, voćarstvom, vinogradarstvom, stočarstvom), okruženo prirodnim okolišem tipičnih regionalnih obilježja i bogate biološke raznolikosti (šume, livade, močvare, vodotoci...) koja potiče na brojne ekološke projekte (npr. vraćanje dabra u šumu Žuticu itd.).

Bogata nalazišta nafte i zemnoga plina, otkrivena sredinom 20. st., snažno su obilježila daljnji tijek života na području Ivanić Grada i ostavila vidljivih tragova u razvoju gospodarstva, popraćenoga migracijama stanovništva, u novim, tipičnim obilježjima kulturnog krajolika, ali i u razvoju nove grane - lječilišnog turizma u sklopu lječilišta Naftalan.

Najmanje sedam stoljeća dokumentiranog razvoja naselja i njegova zaleđa ostavilo je različite tragove na prostoru i ljudima, no nedostaju poveznice koje bi stvorile jasan i prepoznatljiv kulturni identitet grada i kraja, važan za daljnji razvoj grada u stoljeću globalnih povezivanja. Suvremena muzejska ustanova mjesto je uspostave tih poveznica na kojima se može stvarati nova vrijednost u budućem razvoju i pozicioniranju grada.

ICOM-ova tema obilježavanja Međunarodnog dana muzeja 2013. - *Muzeji (sjećanje + stvaralaštvo) = društvena promjena* kao da je zamišljena u dosluhu sa sredinama koje, poput Ivanić Grada, još uvijek nemaju vlastiti muzej, ali u njima djeluju ljudi koji vjeruju da je upravo muzej ustanova koja može, dugoročno i trajno, promijeniti razinu kvalitete življenja u malom gradiću u potrazi za prepoznatljivim kulturnim identitetom.

Oblikovanje ideje o osnivanju suvremenoga gradskog muzeja u Ivanić Gradu kontinuirano traje već dulje od 13 godina, a Međunarodni dan muzeja prvi je put obilježen 17. svibnja 2003. volonterskom akcijom građana i učenika SŠ *Ivan Švear* u Ivanić Gradu pod nazivom *Muzej u Ivanić Gradu*??? odnosno pod radnim nazivom *Muzej u parku*, u kojoj je sudjelovalo dvadesetak učenika srednje škole te nekolicina odraslih volontera, a pratili su je i lokalni mediji. Anketiranjem građana u samo nekoliko sati popunjeno je 360 upitnika, a čak 347 građana podržalo je ideju osnivanja muzeja u gradu.

ICOM-ova tema godine 2003. bila je *Muzeji i prijatelji muzeja*. I vjerojatno je upravo ta tema utjecala na sve intenzivnije druženje građana, svjesnih vrijednosti i važnosti očuvanja kulturno-povijesne baštine grada za današnje ljude i za buduće naraštaje. Ti su građani formirali čvrstu jezgru inicijatora i osnivača Udruge građana PRIJATELJI BAŠTINE - AMICI HEREDITATIS, Ivanić Grad, koja u Ivanić Gradu djeluje od ljeta 2005. okupljajući, osim ljubitelja povijesti starije generacije, i sve više mladih, obrazovanih i stručno osposobljenih prijatelja baštine.

Tradicija obilježavanja Međunarodnog dana (pa i noći) muzeja bila je povod za konkretna događanja u samom gradu, među kojima valja spomenuti iznimno dobro prihvaćen program *12 sati gradskog muzeja* u svibnju 2007. (uz organiziranje triju likovnih izložaba, malim muzejskim postavom iz privatnih zbirki te koncertom u kući nekadašnjega gradonačelnika Đure Kundeka), u kojoj su sudjelovale i sve škole i vrtići Ivanić Grada, snimanje filma o baštini Ivanić Grada (u produkciji kulturnog programa HRT-a) godine 2009., više puta ponovljene *Šetnje s poznatim Ivanićanima*

(kostimirano vodstvo znamenitostima grada), iznimno uspješnu izložbu *Obrtnici Ivanić Grada* otvorenu na Dan grada 2010., u povodu otvorenja obnovljenoga gradskog Magistrata, organizaciju predavanja, radionica, stručnih i znanstvenih skupova o baštini i brojne aktivnosti članova Udruge, zabilježene u arhivskim dokumentima Prijatelja baštine.

Budući da je osnivanje vlastitog muzeja još uvijek samo ideja u glavama istinskih prijatelja baštine Ivanić Grada, svake se godine organiziraju i posjeti muzejima u Zagrebu i u drugim gradovima šire regije (u Kutini, Čazmi, Sisku, Jastrebarskom, Bjelovaru, Pregradi...), na kojima sve više građana uočava mogućnosti što ih pruža postojanje gradskog muzeja te potrebu da se muzej osnuje i u Ivanić Gradu.

U godini 2013. Prijatelji baštine proveli su novu akciju pod nazivom *Pravo na muzej*, u sklopu koje je organizirano i potpisivanje peticije građana koje se provodi na terenu i online, preko internetskih stranica Udruge PRIJATELJI BAŠTINE-AMICI HEREDITATIS (www.prijatelji-bastine.hr). Rezultati peticije bit će predstavljeni javnosti, a i gradskim vlastima u svibnju, u povodu Međunarodnog dana muzeja. Mnogi kažu da vremena nisu povoljna za osnivanje muzeja - no, ni u boljim ga vremenima nisu osnovali. Možda bi valjalo razmisliti je li do općeg siromašenja društva možda došlo i zbog duhovnog siromaštva koje je posljedica beskrupuloznog bogaćenja jednih na štetu drugih. No ulaganje u kulturu uvijek podiže duhovnu razinu - i među ljudima kojima je skupo odlaziti na kulturne priredbe čak samo do Zagreba. Iskustva mnogih malih europskih i svjetskih muzeja pokazuju da pametna ulaganja u baštinu zavičaja uvijek donose višestruku i trajnu korist lokalnoj zajednici.

Prijatelji baštine vjeruju da je to moguće ostvariti i u Ivanić Gradu.

Primljeno: 21. rujna 2013.

MUSEUM DAYS AND NIGHTS IN A CITY THAT HAS NO MUSEUM / A ESSAY FROM THE PERSPECTIVE OF FRIENDS OF THE HERITAGE IN IVANIĆ GRAD

In 2013 Friends of the Heritage carried out a new campaign entitled *Right to a Museum*, in the context of which a civil petition was organised and signed, carried out in the field and online, via the Internet site of the Association *Prijatelji baština-Amici Hereditatis*.

The results of the petition were presented to the public and to the city authorities in May, on the occasion of International Museum Day. Many will say that the times are not propitious for the founding of a museum – but they did not found one even in better times. Perhaps it would be worth thinking about whether the general impoverishment of society came about because of the spiritual poverty that resulted from the unscrupulous amassing of wealth by some at the expense of others. But investment in culture always raises the spiritual level – including among people who find it too expensive to go to cultural events even in relatively close Zagreb. The experiences of many small European and world museums show that wise investments in the heritage of the local community always bring manifold and lasting benefits to the community.

Friends of the Heritage believe that this can be achieved even in Ivanić Grad.